

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

EVRENSEL YAYINCILIK
PK.104 FATİH -İST
CEP TEL.(0532)2710200

DİZGİ,İÇDÜZEN
EVRENSEL

KAPAK:
BİRİM

BASKI:
EREMAT

V.D.NURUOSMANİYE:2370037317

MEHDİ KIYAMI'NIN FELSEFESİ

Şehid Ayetullah
Murtaza MUTAHHARI

Çev: Abdullah ÜNLÜ

Edit: Kadri ÇELİK

EVRENSEL YAYINCILIK
PK.104 FATİH-İST.
CEP TEL:(0532)2710200

Rahman ve Rahim olan Allah'ın Adıyla...

Hakkın batıla, adaletin zulme galib geleceği, evrensel İslam nizamının yayılacağı, insani değerlerin ve ülkülerin bütün yönleriyle dünyaya hakim olacağı ve bütün bunların Hz. Mehdi tarafından gerçekleştirileceği inancı küçük bir takım farklılıklar olsa da genelde tüm İslam mezhepleri tarafından kabul edilmektedir. Çünkü bu düşünce kaynak ve kök yönünden Kura'an-ı Kerim'e dayanmaktadır. Kur'an-ı Kerim, kesin bir dille İslam'ın bir zafere ulaşacağını, muttaki ve salih kimselerin kesin galibiyetini ve insanlığın parlak ve mutlu bir gece sahib olacağını müjdelemektedir. Bu konuda şu ayetler eksen seçilebilir:

“Peygamberini hidayetle ve hak dinle gönderen O'dur; (İslam'ı) Bütün dinlere karşı üstün karşı çıkmak için Müşrikler istemese de.” (Tevbe Suresi/33)

“Andolsun, biz zikir (Tevrat) den sonra Zebur'da da :”Hiç, Şüphesiz Arz'a salih kulların varışçı olacaktır” diye yazdık” (Enbiya suresi/105)

“Biz ise, Yeryüzünde Güçten düşürülenlere lütufta bulunmak, onları önderler yapmak ve mirasçılar kılmak istiyoruz.” (Kasas Suresi/5)

“Musa kavmine; ‘Allah'tan yardım dileyin ve

sabredin. Gerçek şu ki, yer Allah'ındır; ona kullarından dilediğini mirasçı yapar. En güzel sonuç muttaki onlar içindir.”(A'raf Suresi/128)

Bu fikir, her şeyden önce insanlığın istikbalini karanlık gören her türlü görüş ve teoriler reddedip insanlığa aydın bir geleceği müjdelemektedir.

Mehdi'nin Zuhurunu Beklemek

Sözü edilen global İnsani ideallerin gerçekleşmesini beklemek hadislerde “intizar-i ferec “(Kurtuluşu beklemek)diye bilinmekte ve büyük büyük ibadetlerden sayılmaktadır.

İntizar-i ferec ilkesi İslam'da ve Kur'an'da varolan daha büyük bir ilkeye, “Yani Allah'ın rahmetinden ümidi kesmenin haram olduğu “ilkesine dayanıyor. Bu ilke gereğince Allah'ın rahmetine inanan bir toplum, hiç bir zaman ümitsizliğe ve başıboşluğa teslim olmalıdır.

“Öte yandan Mehdi(A)'ı beklemek, Allah'ın rahmetini özel kişi ya da gruba mahsus kılmamakta, aksine bu rahmetin bütün insanlık için olduğunu daha da bir önemle ortaya koymaktadır. Hadiselerde nakledilen bir takım alametler de bu beklentinin bir gün gerçekleşmesinin kesin olduğunu belirtiyor.

İki Çeşit Bekleyiş

Biri yapıcı, koruyucu sorumluluk ve hareket bahşe-

den ve bir çeşit ibadet sayılan kurtuluşu, diğeri ise günah olan yıkıcı ve tutsaklık getirici ve hatta bir çeşit"İbahecilik"(Herşeyi mübah sayma sapıklığı)sayılması gereken beklenti.

Bu iki çeşit Mehdi'yi beklemek iki ayrı anlayışa dayanır.Bu anlayışlar da tarihteki gelişmeler ve değişmeler üzerindeki iki değişik görüşten kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla "Mehdi'yi beklemek" konusu üzerindeki çeşitli anlayışları inceleyebilmek için,ilk önce tarihteki değişme ve gelişmeler ile onlara egemen olan kanunlar üzerinde durmamız gerekir.

Toplunun Belli Bir Şahsiyeti Var mıdır?

Tarihi olaylar raslantı eseri midir?

Yoksa Tabii olaylar mıdır?

Evrende gerçek bir raslantı, yani zorunluluk kazanmamış nedensiz bir olay yoktur.Ama izafi-rölatif bir raslantı vardır.

Örneğin bir gün sabahleyin evden çıktığımızda yollardan beri görmediğimiz bir arkadaşımızla karşılaşsak bu karşılaşmayı raslantı sayarız.Çünkü genel olarak evden çıkmamız, böyle bir görüşmeyi gerektirmiyor. Ne var ki bu görüşme özel şartlardaki evden çıkmamızın kaçınılmaz bir sonucudur. Dolayısıyla bu özel şartları göz önüne almazsak, evden çıkmaya oranla bir raslantıdır bu görüşme...

Demek ki bu sonucu sebebin genel tabiatının ayrılmaz bir parçası olarak görmezsek,sonucu raslantı olarak

değerlendiririz.

Raslantı olan olaylar belli bir ilkeye ya da bilimsel kanunu tabi tutulamazlar. Çünkü bilimsel kanunlar tabiatın genel seyrini dile getirirler.

Tarihsel değişim ve gelişmeler hakkında iki çeşit bakış açısı sözkonusudur.

Birinci görüş, toplumsal olayların raslantı eseri olduğunu ve toplumun sadece ferdi karakterlere sahip fertlerden meydana geldiğini savunuyor. Bu görüşe göre fertler tarafından meydana gelen ve ferdi güdülere dayanan olaylar bir takım tesadüfi olaylara neden olmakta ve o olaylardan da tarihsel gelişme ve değişmeler ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla tarihi değişim ve gelişmeler belli bir ilke ve kanuna tabi tutulamazlar.

İkinci görüş ise toplumun, fertlerden ayrı kendine has bir tabiat şahsiyetinin olduğuna ve toplumun tabiat ve hüviyetinin, fertlerinkiyle aynı olmadığına inanıyor. Fertler arasındaki kültürel etki ve tepkilerden (diğer canlı ve cansız bileşimlerde olduğu gibi) yeni ve gerçek bir toplumsal şahsiyet meydana gelir.

Bu görüşe göre toplum, tabiat ve karektere sahip olduğundan bir takım sünnetlere de (değişmez, tekvini genel kanunlara) tabidir.

Başka bir deyimle toplumsal olaylar, bir takım genel kaidelere dayanılarak açıklanabilir.

Tarih ancak toplumun bir hüviyet ve şahsiyeti olduğu takdirde belli bir felsefeye sahip olur ve bir takım genel ilkelere bağlı sayılabilir. Ancak böyle olduğundandır ki,

tarih fikir kaynağı olup, insan için kendi hüviyetini hatırlamaya, ibret ve ders almaya vesile olabilir. Aksi takdirde, tarih sadece fertlerin geçmiş yaşantılarından ibaret olur. Tarih ibret ve ders alınacak bir şey olsa da bu toplumların geçmiş toplumsal yaşayışlardan alacakları dersler olacaktır. Demek ki tarih ve tarihi gelişim ve değişimler üzerine fikir yürütmek ancak toplumun belli bir karakter ve şahsiyeti olduğunda sözkonusu olabilir.

Kur'an ve Tarih

Bu yazıdan ele aldığımız "İntizar-i ferec" meselesi felsefi ve sosyal içerikli bir konu olduğu gibi islami ve dini bir konudur da. Önceden de söylediği gibi Kur'an kaynaklıdır. Öyleyse konuya girerken Kur'an'ın toplum ve tarih diye anılan toplum gelişimi ve değişimleri hakkındaki görüşünü öğrenelim.

Kur'an'ı Kerim'de tarihten, marifet ve bilgi kaynağı ve ibret vesilesi olarak söz edildiği hakkında kuşku yoktur. Fakat soru şu ki, Kur'an tarihi ferdi bir gerçek olarak mı görüyor, yoksa toplumsal bir gerçek olarak mı? Kur'an-ı Kerim tarihten sadece fertlerin yaşantısı başkalarına ibret olsun diye mi bahsetmiş? Yoksa toplumların ders almasını mı istemiş ve o açıdan mı ele almıştır? En azından tarihin toplumsal yönünü de gözönüne almış mı?

İkinci farizeye doğru ise Kur'an'dan, toplumun fertlerden ayrı olarak kendine has şahsiyeti ve hayat suresi, hatta şuur, idrak, vicdan, his ve kudreti olduğu

anlaşılabilir mi?Ve yine bu faraziyeye göre Kur'an'dan çeşitli toplum ve ümmetlere aynı kanun ve sünnetlerin egemen olduğu anlaşılabilir mi?

Bu konu üzerinde genişçe durmak ayrı bir incelemeyi gerektirir.Ancak kısaca söyleyelim ki bu soruların üçünün de cevabı da müsbet ve olumludur.(El-Mizan Tefsiri c. 4, s. 102;c. 7 ,s .323 ;c. 8, s. 85; c. 10, s. 71-73 ve c. 18, s. 191)

Kur'an-ı Kerim geçmiş ümmet ve kavimlerin yaşantısını ibret ve uyanış vesilesi olarak sonradan gelen kavimlere hatırlatıyor.

“Onlar birer ümmetti gelip geçtiler. Onların yaptıkları kendilerine, sizin yaptığınız size. Onların yaptıkları sizden sorulmaz.”(Bakara suresi/134 ve 141)

Kur'an,defalarca ümmet ve kavimlerin toplum olarak hayat ve hayat sürelerinin varlığından söz etmiştir:

“Her ümmetin bir hayat süresi vardır. Mukadder olan süresi sona erdiğinde bir an geriye ve bir an ileriye alınmazlar...(A'raf suresi:34 ve Nahl suresi:61)

Kur'an-ı Kerim, başı boş,kanunsuz ve hesapsız iradelerin tarihin kaderini belirlediğini kesinlikle reddetmekte ve açıkça toplumlara değişmez ve sabit yasaların hakim olduğunu teyit etmektedir.

“Öncekiler hakkında yürüyen sünnetleden (tekvini kanunlar)başka bir şey mi bekliyorlar?Allah'ın sünnetlerinin yerini tutan hiçbir şey olmaz ve Allah'ın sünnetleri kesin olarak değişmez.”(Fatır/143)

Kur'an-ı Kerim tarihe egemen olan yasalar hakkında

fevkalade öğretici bir noktaya değinir. O da şu ki toplumlar Allah'ın tarihe hakim kıldığı yasalarından yararlanarak, kendi amel ve davranışlarıyla kaderlerini iyi ve kötüye çevirebilirler. Yani söz edilen sünnetler, ameller karşısındaki bir takım tepkilerdir. Belli bir takım sosyal davranışlar, tepkilerini de beraberinde getirirler. İşte bu yüzdendir ki tarih bir takım değişmez ve kesin yasalarla idare olunmasına rağmen insanın rolü, hürriyet ve ihtiyarı kesinlikle ortadan kaldırılmıyor. Kur'an'da bu alanda bir çok ayet bulunmaktadır. Biz bunlardan bir ayet-i kerimeyi zikretmeyi kafi gördük.

“Gerçekten bir kavim kendi nefislerini (gidişatlarını)değiştirmedikçe, Allah onların içinde bulunduğu durumu değiştirmez.”(Rad/11)

Tarihin Evrimi

Eğer bir ekolde toplum, şahsiyet ve karakter sahibi olarak tanınır ve öte yandan toplum canlı, değişen ve gelişen bir varlık olarak ortaya konulursa o ekolde toplumun gelişiminin nasıl açıklandığına da dikkat edilmelidir.

Kura'n-ı Kerim hem toplumun şahsiyeti ve gerçekliği hemde gelişim süreci üzerinde ısrarla duruyor. Bu arada eskiden beri var olan bazı ekoller de tarihsel determinizmin (cebrin)gelişmeye yönelik olduğuna inanıyorlar.

Bu yüzden Kur'an ve bazı ekollere göre, insanların sorumluluk ve rolünün ne olacağını ve bu büyük bek-

lentinin nasıl ve ne türde olması gerektiğini irdelemek lazımdır.

İki Değişik Yöntem

Tarihte gelişim iki değişik yöntemle açıklanabilir. Biz bunlardan birini” diyalektik “ötekini de “insani ve fitrı” olarak adlandırıyoruz. Bu iki tür görüşün her birine göre “büyük beklenti” özel bir biçim ve gerçekte özel bir mahiyet kazanır. Şimdi şu iki görüşü “kurtuluşu beklemek” ve “geleceğe ümit “meselesiyle ilgisi oranında açıklamaya çalışalım.

Diyalektik Görüş

Marksistler, tarihin gelişim ve değişimlerini, “karşıtların birbirine dönüşü” yoluyla yorumluyorlar. Bu yorum tarihle de sınırlı değil. Tarih tabiatın bir parçası olarak bilinmekte ve tabiattaki değişimler genel olarak bu yolla açıklanmaktadır. Biz de, tarihin diyalektik yorumuna girmeden önce tarihin diyalektik yorumuna temel olan tabiatın diyalektik yorumunu kısa olarak açıklayalım.

Tabiatın Diyalektik Açıklanış Temelleri

1-Tabiat, daima hareket halindedir. Tabiatda değişmezlik ve durgunluk yoktur. Dolayısıyla tabiat hakkındaki doğru bilgi ve görüş, nesneleri sürekli olarak hareket ve

değişim halinde incelemekle olur.Hatta bizim düşüncelerimiz de tabiatın bir parçası olarak her an için değişmekte ve ardarda gelen iki anda bile aynı durumda kalmaktadır.

2-Tabiatın her parçası diğer parçalarının etkisi altındadır.Kendi çapında da doğadaki bütün varlıklara etki yapar.Tabiatın bütün parçaları arasında tam manasıyla bir uyumluluk vardır.Dolayısıyla tabiat hakkındaki bilgilerimi, yalnız her şeyi tek başına ve ayrı olarak değil, diğer varlıklarla ilişkili olarak gördüğümüzde doğru sayılır.Nitekim hareket yasası gereğince her şey ,her an hareket halindedir. Eğer her şeyin ikinci halini,birinci haliyle bir sayarsak, bizim o şey hakkındaki bilgimiz yanlıştır.Aynı şekilde, belli şartlarda ve belli şeylerle ilişkide olduğundan aynı değildir.Eğer bir şeyi değişik şartlarda bir sayarsak yine de yanılgıya düşmüş oluruz.

3-Hareket çelişkiden kaynaklanıyor. Çelişki ve çatışmalar hareketlerin temelidir. 2500 yıl önce yaşayan Yunanlı Herakleitos, “çatışma, ilerlemeleri doğurur” diyerek bu yasayı dile getirmiştir.

Çatışmalar şöyle meydana geliyor:Her şey doğal olarak kendi karşıt ve zıddına eğilimlidir.Onu kendi içerisinde geliştirir.Dolayısıyla kendisini ispat ettiği halde kendi zıddını da içerisinde geliştirir.Her şey varolmasıyla birlikte yoktur da; çünkü kendi benliğini inkar edici faktörlerin gelişmesiyle iki gurup faktör,yani o şeyi olduğu durumda saklamak isteyen faktörlerle, onu zıddına çevirmek isteyen inkarcı faktörler karşı karşıya gelir.

4-Her şeydeki çelişme , gittikçe çoğalıp doruk noktaya ulaşır.O halde nicelik değişimleri, devrimsel bir sıçramayla niteliksel bir değişim doğurur.

Çatışma, yeni güçlerin lehine yani eski güçlerin yenilgiye uğrayıp, nesnenin tamamen kendi zıddına dönmesiyle son bulur. Nesnenin zıddı da aynı olayla karşılaşır. Yani kendi zıddını içerisinde büyüterek, bir takım çatışmalar sonucunda kendi zıddına (ki birinci aşamanın zıddıdır ve birinci aşamadaki nesneyle bir çeşit eşitliğe sahiptir)dönüşür. Ancak bu merhalenin birinci aşamadaki nesneyle bir çeşit eşitliği olması tamamen o aşamadaki durumuna dönmesi değildir. Üçüncü merhalede meydana gelen sentez, birinci ve ikinci aşamanın (tez-antitez) bir çeşit bileşiminden ibarettir.

Doğa böyle hareket edip,bir aşamadan öbürüne geçiyor ve ilerliyor.Bu görüşe göre, doğa bir hedefi gütmüyor.Kendi gelişmesi peşinde de değildir.Oysa kendi yıkılımına eğilimlidir.Ancak o yıkım da kendi yıkımına eğilimli olduğu için zorunlu olarak gelişim meydana çıkıyor.İşte buna doğa diyalektiği denir.

Tarih de,doğanın bir parçası olduğu için temel unsurların insan olmasına rağmen böyle bir yapı ve kadere sahip olması zorunludur. Yani, tarih, sürekli bir akım,insanla tabiat ve insanla toplum arasında karışıklı bir ilişkidir. Gelişmede olan insan gruplarıyla, yok olma durumundaki insan yılları arasındaki çatışmadır. Bu çatışma devamlı bir devrim sonucunda gelişmede olan güçlerin kesin zaferiyle son bulur ve tekrar yeni bir

çatışma, zafere ulaşmış güçlerle daha yeni güçler arasında başlar. Diyalektik gereği bu süreç asla durmaksızın böylece sürüp gider.

Bu görüşe göre insan tarihini harekete geçiren ve insan hayatının temelini oluşturan güç, üretici güçten ibarettir. Toplumsal üretici güç kendi gelişim sürecinin hangi aşamasında olursa olsun fertler arasında bir takım özel ekonomik ilişkileri gerektirir. Bizzat bu ekonomik ilişkiler de kendisini meşhur gösteren ahlaki, siyasi, hukuki, ailevi, dini ve benzeri bir takım başka ilişkileri ortaya çıkarır. Ne var ki, üretici güç gelişmenin özel bir aşamasında saplanıp kalmaz. Çünkü insan araç yapan bir varlıktır. Üretici araçlar gitgide gelişir ve üretim düzeyi yükselir. Üretim araçlarının gelişmesiyle, yeni insanlar yeni görüş ve olgun vicdanlarla ortaya çıkar. Zira insanların araç yaptığını gibi araçlar da insan yapar.

Öte yandan üretimin ilerlemesi ve artması başka ekonomik ilişkileri gerektirir ve yeni ekonomik ilişkiler de kendilerini meşru gösterecek, daha yeni sosyal ilişkileri meydana çıkarır. İşte bu yüzden deniliyor ki ekonomi toplumun altyapısı ve öteki sosyal kurumlar da toplumun üst yapısıdır. Yani bütün öteki bütün sosyal kurumlar toplumun ekonomik durumunu yorumlamak ve meşru kılmak içindedir. Dolayısıyla üretim araçlarının gelişmesi ve üretim düzeyinin yükselmesi yüzünden toplumun alt yapısı da (ekonomik ilişkiler) değiştiğinde zorunlu olarak üst yapısı da (kültür hukuk din vb.) değişir.

Daima eski ekonomik sisteme bağımlı olan sınıf bu tür değişimleri kendi zararını görür ve toplumdaki durumu olduğu gibi korumaya çalışır. Oysa ki, yeni üretim araçlarına bağımlı olan yeni ortaya çıkmış sınıf kendi çıkarını varolan ekonomik düzenin değişip yeni bir düzenin kurulmasında görür. Dolayısıyla toplumu değiştirip ilerletmeye, öteki kurumları da gelişmiş araç ve üretim düzeyine üretim düzeyin uyumlu yapmaya çalışır.

Bu iki grubun biri dogma ve geçmişe bağımlı diğeriye aydın ve geleceğe bağımlıdır. Biri var olan atmosferi hayatı için gerekli gördüğünden korumak ister, öbürüyse yeni bir atmosfer arar. Böylece bu biri çökmeye öteki ise gelişmeye yüz tutmuş “iki karşıt sınıf” arasında, şiddetli çatışmalar baş gösterir ve git gide daha da şiddetlenip doruk noktasına yani patlama noktasına ulaşır ve sonunda eski düzeni değiştirip yerine yeni bir düzen yerleştiren yeni güçlerin galibiyetlerini ve eski güçlerin tam yenilgisini sağlayan devrimci bir adımla toplum, kendi karşıtına dönüşür.

Bu yeni dönem de önceki döneme benzer olaylarla karşılaşır. Zira üretim araçlarının gelişmesiyle daha yeni insanlar sahneye çıkarlar ve üretim düzeyinin yükselmesi nedeniyle varolan toplumsal düzen toplumsal soruları çözme gücünü yitirir ve yeniden toplum çıkmaza ve çelişkiye düşer olur. Ekonomik ve toplumsal düzenin değişme zorunluluğu baş gösterir. Dolayısıyla bu aşama da kendi yerini karşıtına bırakır ve böylece daha yeni bir aşama ortaya çıkmış olur. Bu süreç

toplumda sürüp gider. Bu görüşe göre tarih de (tabiat gibi) sürekli olarak karşıtlar arasında geçer.

Yani tarihin içiçe olan halkalarında her önceki aşama, sonraki aşamayı kendi içerisinde büyütüp ve takım çatışmalar sonunda yerini ona devreder ve böylece gelişmeyi sağlar. Başka bir tabirle tarih, karşıt aşamaların bütününden ibarettir.

Tabiat ve tarih hakkında bu tür düşünme metodu diyalektik diye adlandırılır. Bu metod tarih boyunca var olan bütün sosyal değerleri "üretim araçlarına" bağlı görüyor. Bu görüş bilindiği gibi Marxizm'in savunduğu görüştür.

Diyalektik Düşüncenin Özü

Diyalektik düşüncenin (ister tabiatın bütünü üzerinde olsun, isterse yalnız tarih hakkında olsun) temel ögesi nedir? Başka bir deyişle anlatılan ilke yada yan ilkelerin hangisi bu düşünce metodunu öteki mantık ve metodlardan ayırıp bu düşünce metodunun özü sayılmaktadır? Ve özellikle diyalektikçilerin metafizik düşünce diye adlandırdıkları düşüncenin bu düşünce metoduyla farklı noktaları nelerdir? Özetlemek gerekirse bu farklı noktalar şunlardır:

a)-Hareket İlikesi: Diyalektik fikrin özünü tabiat ve nesneleri sürekli akım ve hareket halinde görmesi mi oluşturuyor?

Diyalektikçilerin söz ve yazılarında böyle bir iddia ya çok rastlarız. Fakat gerçek kesinlikle bu değildir.

Zira bunların (diyalektikçilerin) metafizik düşünce olarak tanıdıkları felsefe evren yada nesneleri durgun ve hareketsiz kabul etmiyor. Aksine durgunluğun tabiatıta a nisbi bir kavram olduğunu ve tabiatın "oluş"la özdeşliği hakkındaki en ince görüşleri bizzat metafizikçi filozoflar ortaya atmıştır.

Ne varki diyalektik düşünceye bağlı olanlar" gaye, vasıtayı meşru kılar" ilkesini benimsedikleri için, bu gibi ilmi konuları nakletmek ve başkalarına isnat etmekte sadece kendi hedeflerini gözönünde bulundur, nakillerinin doğru veya yalan olduğuna dikkat etmezler. Demek hareket ilkesi diyalektik düşünceye mahsus olan bir görüş değil, dolayısıyla o fikrin de özü sayılmaz.

b) Karşılıklı Etkileşme: Acaba diyalektik mantığı öteki mantıklardan temelde ayırmaya yarayacak temel unsur bu mantıktaki nesnelerin birbiriyle ilişkide olduğu ve karşılıklı olarak birbirlerine etki yaptıkları ilkesi midir?

Yani bu mantığın mensupları nesneleri birbirine bağlı, ilişkili ve birbirine etki yapan ve etkilenen nesneler olarak bilirler. Buna karşı metafizikçiler nesneleri dağınık, birbiriyle ilişkisiz ve birinden kopuk mu kabul ederler?

Diyalektikçilerin bu gerçek dışı iddisayı sık sık öne sürüp savundukları görülür. Ne var ki metafizikçi olarak tanıdıkları kimseler asla böyle bir düşünceyi benimsemiyorlar. Zira evrenin bir bütün ve tek bir gövdeyi teşkil ettiğini, evrenin parçalarının birbiriyle ilişkisinin

organik bir ilişki olduğunu ve adeta evrenin bir insana benzediğini (evrenin büyük insan, insanın ise küçük evren olduğunu) ilk defa metafizikçi filozoflar ortaya atmış ve savunmuştur. Ne var ki bu ilkeyi açıklamak ve neticelendirmekte metafizikçi filozoflarla materyalistler arasında görüş ayrılıkları mevcuttur.

c)-Çelişki ilkesi: Çelişki ilkesi mi diyalektik felsefenin özünü teşkil ediyor?

İşte bu konu üzerinde de diyalekçilerin bir curcuna koparmaya çalıştıkları görülür. Biçimsel mantık ve metafizik felsefede "*içtima'un-nakizeyn ve irtifa-ü nakizeyn*" yani "*karşıtların birlikte var ya da yok olması imkansızlığı*" olarak tanınan ve toplumun öğelerinin birbirbiriyle savaşımı ve karşıtlığı manasına gelen çelişki meselesiyle hiç bir alakası olmayan bu iki ilkeye istinaden metafizikçilerin tabiatın bütün parçalarını hatta su ve ateşi bile uyum halinde gördüklerini iddia etmişlerdir. Dolayısıyla metafizikçi filozofları emekçileri sömürgecilere karşı uzlaşmaya ve teslimiyete davet etmekle suçlamışlardır.

Tekrar söylemeliyiz ki bu kıyas da hakikatı tahrif etmekten başka bir şey değildir. Zira metafizikçi filozoflar böyle bir fikri savunmadıkları gibi tabiat unsurlarının birbirbiriyle çelişkisi ve savaşımı anlamına gelen çelişki ilkesini de Allah-u Teala'nın feyzinin kesilmemesi için kaçınılmaz bir şart olarak kabul ediyorlar.

d)-Devrim ilkesi: Bu görüşün öz ve çekirdeği devrim ilkesi midir?

Yeni diyalektiğin babası olan Hegel ve diyalektik materyalizmin kahramanı sayılan Marks bu ilkeye diyalektik ilkeleri arasında yer vermemişlerdir. Bu ilke 19. asırda biyolojide evrim ilkesi olarak tanınmış ve Karl Marks'ın talebesi olan Engels tarafından diyalektik ilkelerine eklenmiştir. Bu ilke günümüzde biyolojinin bir ilkesi olduğundan, bir düşünce sisteminin özelliği olarak kabul etmek yanlıştır.

Öyleyse diyalektik düşüncenin özünü ne oluşturuyor sorusunu tekrar sorup cevaplandıralım...

Bize göre diyalektik, materyalizmin temeli sayılması gereken ve bu görüşü öbür görüşlerden ayıran özellikler, bu ekolün savunduğu şu iki şeyden ibarettir:

1-Diyalektik ilkeleri, objeler (dış gerçekler) üzerinde geçerli olduğu gibi düşüncenin kendisi üzerinde de geçerlidir. Yani bu metoda göre düşünce de aynı doğa gibi yukarıda açıklanan dört ilkenin egemenliği altındadır. Bu görüşü diyalektikten başka hiç bir ekol savunmamaktadır.

2-Diyalektik metodda çelişki şöyle açıklanıyor: Her varlık kendisinde karşıtını da içerdiğinden "oluş" hareketle eşittir ve herşey kendi karşıtını bağrında geliştirerek ona dönüşüyor. Sonra o karşıt da aynı olayla karşılaşır. Yani tabiat ve tarih sürekli olarak karşıtların arasından geçmektedir. Gelişme de birbirine dönüşmüş iki karşıtın birleşmesinden meydana gelir.

Tabiatın parçalarının birbiriyle savaştığı veya onların birbiriyle çatışma halinde olduğu görüşü bir "ilke olarak eskiden beri vardır. Diyalektiğe mahsus olan şu ki tabi-

atın parçalarının arasında çelişki ve çatışma olmasıyla birlikte parçalarının her birinin içerisinde de çelişki mevcuttur.

”Düşünce”ve “çelişki” hakkındaki bu iki görüş diyalektik düşünceyle diyalektik olmayan düşünce arasındaki temel fark noktası sayılmalıdır.Öyleyse hareket ve çelişki ilkelerine inanan her fikir sistemini diyalektik düşünceye bağlı saymak büyük bir yanılgıdır.

Bazıları islami fikir sistemi hakkında böyle bir yanılgıya düşmüşlerdir. Bunlar islami öğretilerde “hareket”ve “seyr”ilkesini,örneğin“Her şey Allah’a doğru seyr eder.” ayeti ile insan hakkında söz konusu olan insanın akıl ve nefisten veya ruh ve balçıktan yaratıldığı inancını gördükleri için İslami düşüncenin de diyalektikçi bir düşünce olduğunu kesin bir dille savunmaya kalkışmışlardır

Halbuki diyalektik düşüncenin gereği bütün gerçekleri hatta aklımızın evrendeki hakikatlar olarak tanıdığı ilkeleri de zaman bakımından sınırlı ve bağlantılı görmek zorundayız. Bu düşünce ise İslam’ın zaruriyatına ters düşüyor. Çünkü İslam bir takım sonsuz ilke ve hakikatlara inanmaktadır. Üstelik bu düşünceye göre tabiat ve tarihin hareketini kesin olarak karşıtların arasından geçmek süretiyle kabul etmemiz gerekir. Oysa İslami öğretiler bunu da reddeder. Gerçekte bu yanılgıyı doğuranlar bizzat diyalektikçilerdir. Çünkü onlar her zaman propogandaya yönelik yazılarında diyalektik düşünce haricindeki bütün fikir sistemlerini metafizikçi düşüncenin, tabiatın parçalarını “hareketsiz

birbirinden ayırık ve çelişkisiz kabul ettiğini ve Aristo'nun biçimsel mantığının bu üç ilkeye dayalı olduğunu öyle kesin bir dille ifade ediyorlar ki yeterli bilgisi olmayanlar kuşku bile duymadan bu sözleri kabulleniyorlar. Bu yalan sözlerden etkilenmiş olanlar İslam'dan haberleri yok ise, hemen kendi kendilerine "İslam dini metafizikçidir. Metafizik durgunluk, nesnelerin bağımsızlığı ve çelişkisizlik ilkelerini bilimsediğinden İslam'ın fikri de bu üç ilkeye dayalıdır" diyorlar

Öte yandan İslami öğrentilere az çok aşına olanlar da İslam'da bu üç ilkenin bulunmadığını bunların tam karşıtlarının var olduğunu görüyor, ancak metafizikçi düşüncenin bu üç ilkeye dayalı olduğunu kabullendikleri için İslami fikrin metafizikçi bir fikir olmadığını olsa olsa bir diyalektik fikir sistemi olacağını öne sürüyorlar.

bu yanlışlıklar hep diyalektik materyalizmin taraftarlarının nakil ve aktarımlarına olan yersiz güvenden doğmuştur. Ama açıkladığımız gibi bu nakillerin hiç birinin gerçeğe alakası yoktur. Şimdi de diyalektik materyalizm hakkındaki geçmiş açıklamalardan anlaşılan bu görüşün benimsediği sonuçların bir kaçını zikrederim.

Yeni ve Eski Kavramlar

Bu mantıkta toplumsal alanda kullanılan yeni ve eski kavramlar kuşaklarla ilgili kavramlar değildir. Yeni ve eski güçlerin çatışmasından maksad, yeni neslin

devrimci pozisyonda ve eski kuşağınsa muhafazakar cephede yer alarak çatışmaları anlaşılmıyor. Kültürel yüklü bir mana da kasdedilmiyor. Yani tahsil görmemiş (avam) tabakanın karşısında tahsil görmüş aydın sınıfın yer alması da değildir. Diyalektikçilere göre toplumsal alanda bu iki kelime sadece sınıfsal bir özelliği ifade eder. Eski sınıf mevcut ekonomik ilişkilerin değişmesini istemeyen, var olan ekonomik duruma bağlı ve ondan yarar sağlayanlardır. Yeni sınıf ise yeni üretim araçlarından ilham alan mevcut durumu kendi zararına görüp onu benimsemeyen ve toplumun alt yapısının değişmesine taraftar olanlardır. Başka bir tabirle yeni ve eski aydın ile aydın olmayanlar manasına gelir, ama aydın olup olmamak, bilgili ve bilgisiz olmak manasına değil, toplumsal değişim yönünden şuur sahibi olup olmamak anlamındadır.

Toplumsal bilinç mevcut duruma razı olmayıp onu değiştirmek isteyen ezilmiş işçi sınıfa mahsustur. Dolayısıyla aydın olup olmamak sınıfsal bir durumu anlatır. Refah içinden yaşayan sınıf kaçınılmaz olarak geçmişe bağlı ve muhafazakardır. Emekçi ve zahmet çeken sınıf ise ister istemez aydın, devrimci bir fikre sahip ve ileri görüşlüdür. Demek ki sınıfsal özel statü toplumsal aydınlığı kendisiyle getirir. Eğitim ve öğretimin kitap ve laboratuvarın bunda hiç bir tesiri yoktur.

İnsanın görüş ve toplumsal duyarlılığını toplumsal ortamın şartları ve kendi sınıfsal mevkisi belirler. Bu yüzden müreffeh sınıf ister istemez donuk fikirli, sömürülen sınıf ise aydın fikirlidir.

Dolayısıyla toplumun geliştirmeye yönelik devrimler daha çok bilgisiz ve okur-yazar olmayan, ancak sınıfsal statüsü gereği aydın olan gruplar eliyle gerçekleşir.

Tarihin Mantıksal Süreci

Marksizm'e göre tarihteki gelişme aşamaları doğal ve mantıksal bağla birbirine bağlıdır ve yer değiştirmeleri mümkün değildir. Tarihin halkalarından herbiri ancak kendi yerinde olabilir.

Örneğin feodalizmden sosyalizme geçilebilmesi için bu ikisini birbirine bağlayan bir halka olan kapitalizmin gerçekleşmesi gereklidir. Aksi taktirde sosyalizme geçilemez.

Bu görüşü eski filozofların dilinde "terfe" denilen (bir noktadan başka bir noktaya, onları birbirine bağlayan yollardan geçilmeden ulaşmanın muhal olduğu) ilkeye benzetebiliriz.

Örneğin, insan nutfesi cenin aşamasından geçmeden doğum aşamasına ulaşması veya bebek, çocukluk devresini geçirmeden tam bir genç haline gelmesi ya da örneğin Ahmed'in çocuğu olan Hasan'ın Ahmed dünyaya gelmeden önce bir anneden doğması gibi...ki bunların hepsi de imkansızdır.

İşte bu yüzden Marksistler, determinizm ve tarihin halkalarının mantıksal sürecini göz önüne almadan sadece bir ideolojiye dayanarak birden sosyalizme ulaşmak isteyen sosyalistlerin düşündükleri sosyalizmi hayali bir sosyalizm olarak vasıflandırmışlardır.

Her Merhalenin Son Noktası

“Terfe” yani birkaç merhaleyi birden atlamak, mümkün olmadığı gibi, her merhalenin de karşısına dönüşmesi için zirve noktasına ulaşması gerekir.Örneğin, feodalizmin ve kapitalizmin yeni bir aşamaya dönüşmesi için hususi bir süreci tedricen katetmesi gerekir. Bir merhalenin zirvesine ulaşmadan başka bir merhaleye geçilmesini beklemek, ceninlik devresini tamamlamamış bir bebeği doğurmak istemeye benzer ki sağlam bir bebek yerine ölü bir cenin meydana gelir.

Mücadelenin kutsallığı

Marksistler’e göre yeni ile eskinin çatışması, insan toplumunun gelişmesi için kaçınılmaz bir şart olduğu gibi aynı zamanda da kutsaldır.Eskiyle mücadelenin meşruluğu eskinin mütecaviz veya zalim olmasından değil de eski olduğu için onu ortadan kaldırmanın toplumun gelişmesini sağlamasından kaynaklanmaktadır.Dolayısıyla bu mantığa göre eskiyle mücadelenin meşru sayılması için hakkı savunması için ve zulme karşı durma gibi bir mahiyet taşıması gerekmez!....

Bozgunculuk

Eski düzene karşı mücadele vermek meşru ve mukkaddes olduğu gibi devrime ortam hazırlayarak

gelişmeyi yakınlaştıracak her eylem de meşru ve mukkaddestir. Örneğin çelişkiyi büyüterek ve mücadeleyi daha hareketli ve canlı yapmak için toplumsal düzende aksaklık ve bozgunculuk yapmak iyi sayılır. Zira önce de dediğimiz gibi Markizm'e göre gelişimin tek yolu devrimle bir olgunun karşıtına dönüşmesidir. Bu ise ancak karşıtların içsel çatışmasıyla gerçekleşebilir. Ne var ki karşıtların arasındaki gedik ve çatışma son haddine ulaşamayınca dönüşme olmaz. Dolayısıyla zıtlar arasındaki gediği büyüten her eylem toplumun bir merhaleden daha ileri bir merhaleye atlamasını hazırlandırıcı niteliktedir. Toplumsal düzende aksaklıklar oluşturmak böyle bir role sahip olduğundan bu mantığa göre meşru ve mukkaddes sayılır.

Reformculuk

Marksizim'e göre küçük bir takım düzeltmeler yoluyla toplumsal yara ve dertleri birazcık sakinleştiren eylemler toplumu uyuşturacağından meşru değil, bir ihanettir. Bu gibi hareketlerde bulunmak ilerleme karşısında durmak ve ilerleme de düşümanların sınıfına girmek olur.

Zira reformcu adımlar, kısa bir süre için de olsa aradaki çatlağın tamamen kopmasını önler ve uysallığa neden olur. Bu da mücadelenin soğuması devrimin bir süre daha gecikmesi gerekir. Neticede toplumun daha çok eski durumunda beklemesine neden olup gelişmesini önlemek olur.

Saydığımız bu görüşler Marksizm'in "Tarihi Materyalizm"denen görüşünden elde edilen bazı sonuçlardır.

İnsani Ve Fitri Görüş

İnsani ve *Fitri* olarak adlandırdığımız İslam'ın görüşü, Marksist görüşün tam tersidir. İslami görüşte insani değerler hem fert hem de toplum düzeyinde temel kabul edilir. Marksizm'in savunduğu diyalektik görüşte ise insan tabiatı, başlangıçta bir hammadde gibidir. Sonra iş ve üretim araçları vasıtasıyla o araçlara uyum sağlayacak bir şekilde biçimlendirilir. Yani insanın anadan ilk doğuşunda ne fiili ne de gizli bir şahsiyeti vardır. Dış etkenlerin tesiriyle doldurulan bir kap gibidir.

Şahsiyetinin tümü toplumsal olayların ve özellikle ekonomik faktörlerin etkisi altında oluşur. Bu yüzden insana nasıl bir şahsiyet verilirse boş bir kap gibi onu alır. Ama fitri ve insani görüşe göre insan anadan ilk doğuşunda fiili bir şahsiyete sahip olmasa da özel bir takım eğilimleri kendisinde bulundurur. Böyle bir insan, sadece etkilenen hammadde ya da bir kaset olmayıp, olsa olsa yeşermek ve meyve vermek gibi özel bir kabiliyeti olan bir fidana benzer. İnsanın dış etkilere olan ihtiyacı hammaddenin şekil verici bir etkiye olan ihtiyacı gibi değil, bir fidanın kendindeki kabiliyetleri gerçekleştirmek için toprağa, suya, ışığa, sıcaklığa ve benzeri etkilere olan ihtiyacı gibidir. İnsanın yetkinliğe

doğru ilerlemesi dinamik bir harekettir, statik değildir. Bu yüzden “eğitilecek” bir varlıktır insan, “işlenecek bir hammadde” değildir.

Sadece bu İslami görüşler esasınca insanın benliğine kavuşması ve ona yabancılaşması gerçek bir mana kazanabilir. Bu görüş psikolojik açıdan fertleri, insanla hayvanın müşterek yönleri olan hayvani güdüler ile insanın şahsiyetinin temelini oluşturan yüce insani değerlerin bileşkesi biliyor. İnsanı öteki canlılardan ayıran onun dini, ahlaki ve gerçeklik yönüdür. Bu görüş, felsefi açıdan da toplumu ve fertleri gerçek bir bileşik sayıyor. Toplumun karakterini, fertlerin yüce ve bayağı özellikleriyle toplumda sürüp giden özelliklerden bir terkip olarak kabul ediyor. Bu kalıcı özelliklerde fertlerin yok olmasının hiç bir tesiri yoktur. İnsan ve toplumun gelişmesiyle kalıcı özellikler daha güzel bir düzen kazanıyor.

Bu görüşe göre, tarih de tabiat gibi kendi tabiatı gereği değişen ve gelişen bir özellik arzeder. Yetkinliğe doğru ilerlemek tabiatın bütün parçaları ve bu arada tarih için de bir gerekliliktir. Tarihin karakteri maddi bir karakter değil, ferdin karakteri gibi madde ve manadan müteşekkil bir karakterdir.

Tarihin gelişmesi, uygarlık dediğimiz teknik ve araçlardaki gelişmelerle sınırlı değil, çok yönlü ve geniş kapsamlıdır.

Bu gelişme, insanın bütün manevi ve kültürel yönlerini de kapsayıp topluma ve çevreye olan bağımlılıklardan insanı kurtarmaya yöneliktir.

İnsan gelişmesi çok yönlü olduğundan gittikçe doğal ve toplumsal çevreye olan bağlılığı azalmakta ve buna paralel olarak iman ve ideolojiye olan bağlılığı artırmaktadır.

İnsan geçmişte tabiatın nimetlerinden daha az yararlanmasına rağmen daha çok onun esir ve tutsağı durumuna düşmüştür.

Geleceğin insanı, tabiata olan hakimiyetini genişletip, ondan tam olarak yararlanacak ve tam olarak hürriyete,yani iman ve akideye bağlılığa kavuşacaktır.

Gelişmeyi üretim araçlarına bağlamak yanlıştır. Zira bu, sonucu sebep olarak kabul etmek olur.Üretim araçlarının gelişmesi, bizzat insanın icad gücü, gelişmecilik ve yayılmacılık gibi fitri hislerinden kaynaklanıyor.Bu his insan yaşamının bütün yönlerinde birbirine paralel olarak gelişmiştir.

Bu görüşe göre fertteki maddi yönle manevi yön arasında bir mücadele vardır ve bu mücadele insanın özelliklerindendir.Bu hususta Mevlana şöyle buyuruyor:

“Canın meyli hikmet ve ilimdedir.

Tenin meyli bağda,bahçede ve yemiştir.

Canın meyli izzet ve şereftedir.

Tenin meyli eşya ve ottadır.

Ten çimene ve çeşmeye eder meyil,

Çünkü onun(tenin) aslı ondandır.

Canın isteği dirlik ve diridedir,

Çünkü mekansız can(Allah) onun aslıdır. “

İnsanın içerisindeki savaş ,yani akıl ile nefsin savaşı ister istemez insan grupları arasındaki çatışmaya da neden oluyor. Yani gelişmiş ve manevi hürriyete ulaşmış insanlarla, yerinde sayan hayvani sıfatları taşıyan insanlar arasında çatışma çıkar.

Kur'an-ı Kerim, bu iki çeşit insanın arasındaki savaşın başlamasını Habil ile Kabil arasındaki çatışmayla yansıtmaktadır.

Bu görüş, toplumsal çatışma ilkesini ve bu çatışmanın, tarihi değişim ve gelişimdeki rolünü kabul edilir. Ancak bu çatışmanın, eski üretim aracına ve eski toplumsal düzene bağlı sınıflarla yeni üretim araçlarına bağımlı olan kesim arasındaki bir sınıf çatışması olduğunu reddeder.

İslami görüşe göre tarihi geliştirip değiştiren çatışma, imana ulaşmış, tabiatın ve hayvani değerlerin esaretinden kurtulmuş insanla, başı ahırda ve hayvani sıfatlarla bezenmiş insan arasındaki çatışmadır.

Toplumsal şuur manasına olan aydın olmak, belli bir sınıftan değil fitrattan kaynaklanır ve iman ışığında insanda gelişir ve yetkinleşir.

Tarihte yer alan bütün çatışmaları (Marksistler gibi) sınıfsal bir çatışma olarak yorumlamak tarih boyunca insan hayatının en güzel ve en parlak görüntüsünü hesaba katmamak manasına gelir.

Zira tarih boyunca çok rastlanılan yeme, içme, toprak ve makam sevgisi, cinsel istekler ve maddi ihtiyaçlar için yapılan savaşların yanısıra hakla- batıl, hayırla -şer savaşı diye adlandırılması gereken başka bir

takım çatışmalar da insanlar arasında ola-gelmiştir...

Yani, insani değerler ve ulu hedeflere dayanan yaratılış sistemiyle uyum içindeki fitrata tabi olan ve halkın hayır ve saadetini gaye edinen hak cephesiyle; hayvani,şehvi ve ferdi isteklerin tutsağı olan batıl cephesinin arasında yer alan çatışmalar, başka bir ifadeyle insani değerleri taşıyan yetkin insanla,hayvan sıfatlı, fitrat nuru sönmüş , insani değerlerden yoksun insan arasındaki mücadeleler,Kur'an-ı Kerim'in tabiriyle "Hizbullah"(Allahın Ordusu) ile Hizb-i Şeytan (Şeytan ordusu)'ın savaşı bu tür çatışmalardandır.

Marksizim'in tarihteki bütün ahlaki ve dini kıyımları sınıfsal çatışmalar olarak göstermesi tarihi gerçeklere karşı yapılan bir tahrif ve insanlığa karşı yapılan bir ihanet olarak nitelendirilmelidir.

Tarihi gerçekler gösteriyor ki ,toplumun maddi ihtiyaçlarını temin etmek için yapılan kıyımların çoğu da bir çeşit manevi hürriyete ulaşmış insanlar tarafından yönetilmiş veya onların katkısıyla gerçekleştirilmiştir.

Görülüyor ki tarihteki mücadele ve inkılabların mahiyeti açıklama noktasında Marksist metod ile İslami metod arasında büyük farklıklar vardır.

Marksist görüşe göre her insanın düşüncesi sınıfsal statüsünün eseridir ve onu yansıtır. Dolayısıyla mürefeh ve egemen sınıfın düşüncesi,varolan düzeni korumak, ezilen ve emekçi sınıfın düşüncesi ise egemen düzen ve ideoloji değiştirmektir.

Ama islami görüş bir takım tarihi örnekler de vererek ilerici kıyımların yalnız ezilmişlere mahsus olmadığını

aksine Hz.İbrahim(A),Hz.Musa(A),Resul-i Ekrem(S) ve İmam Hüseyin(A)'ın kıyıamlarında görüldüğü gibi müreffah sınıftan da bazı kimseler zulüm sisteminin karşısında durmuşlardır.

Bu metoda göre kıyam edenlerin hedefleri maddi hedeflerle sınırlı değildir. Nitekim Asr-ı saadette müslümanların cihadlarında bu husus iyice görülmektedir. Hz.İmam Ali (s.a.)müslümanların kıyıamlarının mahiyetini bir cümlede şöyle dile getiriyor:

“Müslüman, kendi inanç ve şuurunu kendi kılıcında taşıyandır.”(Nehc-ül Belağa/148.Hutbe)

İslami görüşe göre gelişme daima üretim araçlarının gelişmesiyle olmamıştır. Son iki asırda batı ve doğuda demokrasi için yapılan kıyamlar ve bizzat İran'daki inkılab bunu iyice kanıtlıyor.

Acaba İran islam devrimi üretim araçlarının gelişmesiyle mi oluşmuştur?

Toplumdaki aksaklık ve bozukluklar daima egemen ideoloji ve düzenden kaynaklanmadığı gibi onu ortadan kaldırıp başka kurallar getirme ihtiyacından da kaynaklanmıyor.

Bozuklar bazen kabullenilmiş olan bir takım kuralların uygulanmayışından doğar ve kıyamın da maksadı o düzen ve kuralların ameli hakimiyetini sağlamaktır.

İslam tarihindeki Şuaybiye ve Şeyyidler'in kıyıamları bu tür kıyamlara örnek teşkil eder. Son olarak da demek gerekir ki, insan vicdanı, daima maddi ihtiyaçlar eksenini etrafında dönecek kadar asaletsiz değildir.

Sonuçlar

Yukarıdaki islami görüş hakkındaki açıklamalardan bu görüşün benimsediği şu sonuçlar çıkarılabilir.

a)-İlerici Mücadeleler

Tarih boyunca vuku bulan savaş ve mücadeleler değişik muhtevalı ve çeşitli şeylerden kaynaklanmış olmakta birlikte tarihi ve insanları ilerletici mücadeleler, kibir ve menfaatçılıktan arınmış mümin insanla, heva ve hevesine esir olmuş inançsız insan arasında vuku bulunan mücadelelerdir. Maretyalistlerin söylediği gibi, ilerici mücadele, yalnızca özel bir sınıfın tekelinde değildir.

İslami görüşe göre, tarihte süregelen insanlar arasındaki çatışmalar, gittikçe daha çok ideolojik bir mahiyete doğru ilerlemektedir. İnsanoğlu, insani değerler yönünden gittikçe yetkinleşme merhalesine, yani ideal insan ve ideal toplum merhalesine yakınlaşıyor.

İnsan hareketinin sonu, adalet hükümetine, yani tamamen insani değerlerin egemenliğine, İslami deyişle “*Mehdi Hükümeti*”ne ulaşmak olacaktır. İşte o zaman da batıl ve tağuti güçler ile sömürücü ve hayvani hakimiyetlerden bir eser kalmayacaktır.

b)-Tarihin aşamaları

Meteryalist görüşe göre bağlı kimselerin iddia ettiği “*Tarihin mantıksal halkları*” temelsiz bir görüştür. Bunun ne kadar temelsiz olduğunu bizzat tarihi gerçek-

ler ve özellikle bu asırda yer alan olaylar göstermektedir. Bu asırda sosyalist yöntemi seçen Rusya, Çin ve Doğu bloku ülkeleri kapitalizm aşamasını geçirmemişti. Halbuki Amerika ve İngiltere gibi kapitalizm zirvesine ulaşmış devletler hala kapitalizm aşamasında beklemektedir. Materyalist liderin İngilterede ve Fransa gibi sanayileşmiş ülkelerden beklediği proleterya devrimi artık bir hayal olarak kalmıştır.

Böylece belli oldu ki tarihi determinizm diye bir şey yoktur. Dolayısıyla kapitalist ülkelerde proleterya diye adlandırılan sınıf, bir refah seviyesinde ulaştırıldığında her çeşit devrimci fikirden arındırılabilir.

Öte yandan Hz.Resul-i Ekrem(s.a.v.)zamanındaki kıyamda da açıkça görüldüğü gibi bir ideoloji, bir inanç sistemi sunulup dini ve toplumsal şuur yükseltilecek de toplum ilkel durumundan, insani uygarlığın zirvesine doğru yükseltilebilmiştir.

c)-Mücadelenin Kutsallığı

Mücadelenin meşruluk veya kutsallığı sadece ferdi ya da milli hakların tecavüze uğramasına bağlı değildir. Tehlikeye uğramış beşerin mukaddesatından her birini savunmak mücadeleyi meşru ve mukaddes kılar. Özellikle hürriyet yolunda ya da mustaz'aflar uğruna yapılan mücadeleler gibi. Beşerin saadetinin en büyük dayanağı olan tevhid ilkesi de her hangi bir tehlikeyle karşılaşır-sa mücadele meşrudur.

d)-Reformlar

Cüz'i ve sınırlı reformlar kesinlikle kötü sayılmamalı. Zira hareket çelişkiden kaynaklanmıyor. Tarih de

karşıtların arasında geçmiyor. Bu yüzden reformların patlamayı ve tarihin gelişme sürecini önlemesi diye bir şey söz konusu olamaz.

Tarihi harekete geçiren temel faktör insanın gelişmeyi seven ve doymak bilmiyen fitratıdır. Çelişkiler ise(diyalektik şekliyle değil)bu hareketi hızlandırmaya yarar.Reformlar da bizzat hak peşinde olan insanın mücadelesine yardım eder ve tarihin hareketini hak taraftarlarının yararını hızlandırır. Aksine fışkırmak ve fesat çıkarmak batıl taraftarlarının yararına vesile olur.

Bu görüşe göre tarihte yer alan gelişmeler bir basınç dolu bir kabın patlamasına değil, bir ağacın üzerine yeşeren meyveye benzer. Ağaca ne kadar iyi bakılır ve ne kadar hastalıklarla mücadele edilirse daha iyi meyve verir.

e)-Bozgunluk Yaratmak

Düzenlemeler ne kadar meşru ise, bozgunculuk yaratmak da o kadar gayri meşrudur.

f)Tarihin Esnekliği

Tarihin hareketi genelde gelişmeye yöneliktir. Ancak materyalistlerin iddiasının tersine gelişim süreci zoraki bir süreç değildir.

Tarihin her aşamasının, bir önceki aşamaya göre daha gelişmiş olmasının zorunluğu yoktur. Zira bu hareketin asıl orjini insandır ve insan da muhtar ve hür bir varlık olduğundan bu harekette bir takım esneklikler meydana gelir; bazen ileri gider, bazen geri kalır, hatta bazen bir süre için hareketsiz de bekleyebilir.

Bir toplum yüceldiği gibi, aynı zamanda alçalır da...Uygarlıklar tarihi, bir takım yücelmeler sonunda gerilemeler ve çökmelerden ibarettir. Ama meşhur bilgin ve tarihçi Arnold Toynbee'nin de söylediği gibi "Uygarlıkların çökmesi kaçınılmaz bir şeydir, fakat beşerin tarihi sürekli bir gelişim çizgisi üzerinde ilerliyor."

g)Tabiatın ve Toplumun Esaretinden kurtuluş

İnsanlığın gelişim hareketi ekonomik şartlar ile ferdi ve grupsal çıkarların esaretinden kurtulma ve İman ile ideolojinin daha fazla egemenliğine yöneliktir. İlkel insanın iradesi daha çok tabii ve toplumsal çevrenin ve kendi hayvani tabiatının etkisi altında belirlenmişken, gelişmiş insanın istekleri kamil ideolojiye yönelmek ve sonunda da gitgide sözü edilen esaretlerden biraz daha kurtulmaya yöneliktir.

ğ)-Cihadın Mahiyeti

Cihad ve iyiliği emretmek, sınıfsal bir mahiyet değil, insani bir mahiyet arzeder.

h)-Fikir ve Ahlak Gücünün Derinliği

Fikri ikna gücü, yani delil ve isbat gücü fitri bir olaydır. Başka bir deyimle ister fikri yönden, isterse yüce insani eğilimler yönünden olsun, insanın vicdanı maddi ihtiyaçlara egemen durumdadır. ve insanın yaradılışından kaynaklanır.

k)-Hegel'in Üçgeni

Hegel'in (tez-antitez-sentez)üçgeni olarak öne sürdüğü varsayım ne tabiat ne de tarihte geçerlidir. Bu üçgen, iki değişme ile üçüncü merhaledeki birleşmeye

dayalı bir hareketi dile getirir. Tabiatın böyle bir işleyişi yoktur. Tabiatın olan ya zıtların birleşmesi ya da zıtların dönüşmesidir. Ya da gelişme var, ama zıtların birleşmesi ya da zıtların değişmesi diye bir şey yoktur. Aralarında bir çeşit çelişki olan unsurlarda (örneğin oksijen ve hidrojen) birleşme vardır, ama birbirine dönüşme yoktur.

Tabiatındaki çalkantılar aşırılık (ifrat) ve geri kalma (tefrit) arasında, bir karşıttan diğerine eğilim gösterir ve sonunda dengeyi bulur. Bu gibi yerlerde ise dönüşme vardır. Ama birleşme ve gelişme yoktur.

Birleşimin olup, dönüşümün olmadığı (suyun oksijen ve hidrojen birleşimi gibi) iki şeyin birleşiminden üçüncü bir şeyin ortaya çıkması olayında o üçüncü şeyi sentez, iki birleşimi de *tez-antitez* olarak adlandırılabiliriz. Ama biliyoruz ki bu, deyimlerin ahenginden hoşlanıldığı için yapılmış bir adlandırmadır ve Marksizm'deki *tez-antitez* ve *sentez* terimiyle bir ilişkisi yoktur.

Hakeza bu güzel deyimi kaçırmamak için ifrat ve çalkantılarından sonraki durumu da "*sentez*" olarak adlandırabiliriz.

Aynı durum güzel ahengi olan "*diyalektik*" kelimesi için de geçerlidir. Yani tabiatın yer alan bu olayların bütünü diyalektik olarak isimlendirilebilir. Ama bu Marksizm'deki anlamını taşımaz elbette.

Çoğu edebiyatçı ve yazar, güzel bir aheng taşıyan ve dolayısıyla başarısını kısmen kendi güzel ahengine borçlu olan bu kelimeye, yani "*diyalektiğe*" göz yuma-

maz!Hareket ve çelişki ilkesine dayalı, ancak diyalektiğin asıl çekirdeğini taşımayan bir fikri *diyalektik* diye tarif etmenin sakıncası ne olabilir ki!...

İnsan Hakkında İki Görüş

Tarihle ilgili bu iki çeşit görüş insana ve insanın mahiyeti ve ondaki kabiliyetler hakkındaki iki ayrı anlayıştan doğmuştur.

Bu görüşlerden birisi(Marksisit görüş)insanı kendi zatında insani şahsiyetten yoksun bilir. Hayvanlık ötesi bir şeyin insanın tabiatında olmadığını kabul eder. Bu görüşe göre insan istekler, eğimler, görüşler ve idraklar yönünden etkisiz bir hayvandır.

Bu Marksist görüş yanlılarına" *ideal insan*"ın, yani "*şimdi olmayıp gelecekte olması beklenen insan*"ın,"*kim*" olduğu sorulduğunda cevaplarının "*hiçbir kimse*"olması gerekir. Zira yaşadığı ortam ona neyi verirse o da öyle olur.

"*Ya da insanın öz benliği nedir ve insandan neyi alındığında kendisine yabancılaşır.*" diye sorulduğunda cevapları yine "*hiçbir şey*"olacaktır.Zira insan bir ham maddedir, hangi kalıba sokulursa onun şeklini alır. Bu görüşte insan bir hayvan gibidir. Karşısında bulunandan başka bir şey yansıtmaz.

İslami anlayışa göre ise insanda hak yola yönelmesini ve tabiat ve muhitine egemen olmasını sağlayan bir fitrat vardır ve insani değerler insanın bu fitratında yer alır.İnsan akıl gücü gereği kendi toplumunun plan-

layıcısı olur. İrade ve seçme gücüyle de fikri planlarını uygulayabilir. Vahiy de insani değerlerin destekleyicisi olarak insana rehberlik yapar. Şüphe yok ki insan da yaşadığı ortam ve koşullarda etkilenir. Ancak bu etkilenebilirlik tek taraflı değil, açıklandığı gibi karşılıklıdır. Yani insan da yaşadığı ortamda etki yapar. Ancak asıl nokta şu ki; insanın yaşadığı çevre üzerindeki etkisi, sadece zoraki bir tepki değildir. İnsanoğlu bilinçli, hür ve yüce eğilimlere sahip bir yaratık olduğu için çevreye mahkum şüursuz bir hayvanın kadir olmadığı tepkiler gösterebilir.

İnsanı öteki canlılardan ayıran en büyük özellik, insanın kendi nefesine egemenlik ve hakimiyet sağlama ve kendi fesadının aleyhinde kıyam etme gücüne sahip olmasıdır. Bu özelliği insanda yok saydığımızda insaniyetten insan isminden başka bir şey kalmaz. İnsanlık tarihi boyunca insani tecelliler bu yüce hususiyetten kaynaklanmıştır. Materyalist görüş, insanın bu yüce yönüne yok saymıştır.

Kur'an'ın Görüşü

Kur'an'a göre alemin başlacısından beri daima hak ve batıl cephelerinde bir tarafta Hz.Nuh, Hz.İbrahim, Hz.Musa, Hz.İsa, Hz.Muhammed(S) ve onlara inanan insanlar, diğer tarafta Nemrut, Firavun, Ebu Cehil ve benzerlerinin arasında daima bir çatışma süre-gelmiştir.

"Her Firavun'un bir Musa'sı var."

Mevlana'nın tabiriyle, sürekli olarak iki bayrak, biri

beyaz diğeri de siyah, dünyada hep dalgalana - gelmiştir.

*"Biri siyah biri beyaz iki bayrak dikildi,
Biri Adem, diğeri İblis tarafından.
İki cephenin savaşı başladı ve oldu olanlar.
İkinci devrede Habil,
ve O'nun temiz murumun zıddı kabil geldi.
Bu iki adalet ve cevr bayrakları,
İbrahim'in düşmanı Nemrud'a,
geldi çattı dolana dolana.
Düşmanı ve hasmı oldu İbrahim'in,
ve savaşı girdi o iki ordu.
Savaşın uzamasından hoşlanmadığı için,
ikisini ayıran ateşi geldi onun.
Dolana dolana asırlar boyu,
Sıra geldi Musa ve gark olan Firavun'a.
Böylece sürüp geldi bu savaş ,
Mustafa'nın asrına,
Zülüm bayrağının sahibi Ebu Cehil ile..."*

Bu çatışmalarda bazen hak cephesi, bazen de batıl cephesi zafere ulaşmıştır. Elbette bu zafer ve yenilgiler bir takım içtimai ve ahlaki faktörlere bağlıdır.

Tarihin Öğreticiliği

Kur'an'ın tarihteki ahlaki faktörleri belirleyici sayması, tarihi, büyük bir öğretici kaynak kılıyor. Tarihin hadiseleri eğer bir takım"tesadüfi olaylar"olsaydı ve hiç bir şey, hiç bir şeyi bağlamasaydı, tarihi olayları

okumak, efsane okumaktan farksız olurdu. Bunun gibi tarih bir takım kural ve kanunlar üzerine olsaydı, fakat insan iradesinin(bunları değiştirmede)bir rolü olmasaydı, o zaman da tarih, uzak samanyollarında olup bitenleri öğrenmek gibi nazari olarak "öğretici", ameli yöndense "faydasız" bir şey olurdu. Eğer tarih, bir takım kural ve nizamlara bağımlı olup insanın da onda önemli bir role sahip olmasıyla birlikte temel faktör, maddi güç ve imkanlar ile sadece güçlünün hizmetindeki bilgi olsaydı, o zaman tarihi okumak öğretici olurdu, fakat kötü bir öğretici!

Tarihin sağlam bir öğretici olması için bir takım kanun ve nizamlara tabi olmasının yanısıra toplumun hareketinde asıl faktörün de ahlaki ve insani değerler olması gerekir.

Kur'an-ı Kerim tarihte mele', Mutrif ve müstekbirlerin, mustazaf'ların karşısındaki gerici rollerini vurgularken bu cihadın, maddi ve sınıfsal olmayıp, insani ve manevi bir mahiyeti haiz olduğunu açıklamıştır.

İdel Toplum

Mehdi(A)'ın kıyamı ve inkılabını beklemek büyük sosyal ve islami bir görüşü dile getirir. Bu ülkü(ameli yönden)büyük bir ideal ve hedefi gösterdiği için ilerleyici olmasıyla birlikte yüce İslami değer ve hedefleri tanıyıcı güzel bir aynadır da...

Mehdi'nin kıyamıyla kurtuluşu beklemenin bir çok şart ve unsurları vardır. Bu yüzden unsurlardan bazıları

felsefi ve evrensel olmakla birlikte islami dünya görüşün de bir parçasıdır. Bir kısmı kültürel ve eğitici, bir kısmı siyasi ve iktisadi, bir kısmı da insanidir.

Kur'an ve sünnetten delillerle genişçe bu konu üzerinde durmak gerekir. Ama önce bu büyük bekleyişin mahiyetinin açıklığa kavuşması için bu büyük müjde ve bekleyişin özelliklerine kısaca bir değineceğiz.

Büyük bekleyişin Hususiyetleri

İnsanlığın Geleceği Hakkında İyimser Olmak...

İnsanlığın geleceği hakkında çok değişik görüşler vardır. Bazıları şer, fesat ve bozukluğu insan hayatının ayrılmaz bir parçası olarak gördükleri için yaşamayı "anlamsız" ve "değersiz" biliyor ve en akıllı işin bu yaşantıya son vermek olduğuna inanıyorlar. Bazılarına insan hayatını kısır sayıyorlar. Bunlara göre tekniğin büyük ilerlemeler kaydetmesi ve taibatta meydana getirdiği tahribat, ayrıca savaş araç ve gereçlerinin akıl almaz bir hızla gelişip yaygınlaşması ve depolanması, insanların onları elleriyle kazdıkları mezarın eşiğine getirmiş bulunuyor.

Russell "Yeni Emeller" adlı kitabında Einstein gibi bazı kimselerin insanın kendi hayat süresini bitirdiğine ve bir kaç yıl içerisinde ilim maharetiyle kendisini yok edeceğine inandığını söylüyor. Bu görüşe göre insanlık gerçek uygarlık çağında ve kültürel olgunluğun başlangıcında ortadan kalkmak tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Bu meselede ortaya atılan bir başka görüş de Marksizm'in görüşüdür. Marksizm şer, fesad ve bozukluğu insan tabiatının ayrılmaz bir parçası saymıyor. Ancak bu görüşe göre fesadın kaynağı ferdi mülkiyet olduğundan bu fesadın kaynağı bulunduğu sürece şer ve fesad da bulunacak ve bu kaynak da insanların isteğiyle ortadan kalkmaz.

Üretim araçlarının gelişmesi determinizm gereği bir gün kendiliğinden bu fesad kaynağını kurutacak. Öyleyse mutluluk, makinelerin gelişmesine bağlıdır.

Bu konudaki başka bir görüş de İslam'ın görüşüdür. İslam nazariyesinde fesad ve bozukluğun kaynağı manevi ve ruhi eksikliklerdir. İnsan henüz gençlik ve acemilik dönemini geçiriyor. Şimdilik gazab ve şehvet onun aklına hakimdir. İnsan fitratı gereği fikri, ahlaki, ve manevi gelişim yolunda ilerliyor. Bu yüzden şer ve fesad insan tabiatının ayrılmaz bir parçası olmadığı gibi, uygarlığın büyük ilerlemeleri de insanları topluca bir intihar faciasıyla karşılaştırmayacaktır. Şer ve fesadın tamamen yok olduğu, aydın ve mutlu bir gelecek beşeriyetin önündedir. Bu görüşü insanlara bütün gerçek peygamberler bildirmiştir.

Bu mutlu geleceğin bazı hususiyetleri ise kısaca şunlardır:

1-Takva, barış, adalet, hürriyet ve her türlü sadakatin; zulüm, sömürü, baskı ve aldatmaca karşısında nihai zafere ulaşması.

2-Evrensel tek bir devletin kurulması.

3-Yeryüzünün her yerinin bayındır olması.

4-İnsanlığın tam akli kemale ulaşması, ideoloji ve inancın tamamen uygulanmaya konulması ve insanların tabiat, toplum ve hayvani değerlerin doğurduğu koşulların esaretinden kurtulması.

5-Yeryüzündeki nimetlerden tamamen yararlanması.

6-İnsanlar arasından servet yönünden tam bir eşitliğin sağlanması.

7-Zina, faiz, içki, hiyanet, hırsızlık, cinayet vb. ahla-ki bozuklukların tamamen ortadan kalkması ve ruhlara sulh, sefa, sevgi ve yardımlaşmanın egemen olması.

8-İnsan ve tabiat arasında tam bir uyum olması.

Zikredilen bu hususiyetlerden her biri tahlil, inceleme ve delillendirmeye gerek duyar; ancak şimdilik gayemiz sadece bu islami ideal ve müjdenin mahiyeti üzerinde durmaktır.

İki Çeşit Bekleyiş

Allah-u Teala'nın emriyle, harekette olan nizamının yöneldiği gelecekle ilgili bu açıklamalardan sonra: şimdi sözümüzün başında işaret olunan "İntizar-i ferec" in (kurtuluşu beklemek) iki çeşit olduğu meselesine dönelim. İntizar-i ferec iki çeşit olur. Yapıcı, hareketlendirici, sorumluluk hissini uyandırıcı ve ibadet hatta en faziletli ibadet sayılan İntizar-i ferec...

Bir de bir çeşit İbaheçilik (her şeyi helal saymak) sayılan yıkıcılık, donukluk ve pasiflik getiren İntizar-i

ferec... Mehdi(A)'ın büyük tarihi zuhuruyla ilgili bu iki görüşün, tarihin gelişimi hakkındaki iki değişik bakış açısından doğduğunu söyledik. Şimdi de bu iki çeşit bekleyişi açıklayalım.

Yıkıcı Bekleyiş

Mehdi'nin zuhuruna inananlardan bir kısmına göre Mehdi'nin kıyamı sadece patlama mahiyetini taşır. Bu kıyam ise yalnız zulmün, toleransların, baskıların, haksızlıkların ve fesadın yaygınlaşması yüzünden ortaya çıkan bir nevi devrimdir.

İyilikler sıfırlandığında, hak ve hakikatin bir taraftarı kalmadığında ve batıl tamamen hakimiyeti ele geçirdiğinde bu patlama gerçekleşecek ve yok olmaya yüz tutan hakkı (hakk ehlini değil. Zira bu görüşe göre hakk ehli kimse kalmamış olacaktır.) kurtaracaktır.

Bu görüş her çeşit ıslah ve reformu reddeder. Çünkü her ıslah bir aydınlıktır. Oysa aydınlık meşalesi yandıkça gaypten yardım gelmez.

Bu görüşe göre her türlü fesad, zulüm ve haksızlık büyük bir kurtuluşun başlangıcı olduğundan ve patlamayı yakınlaştırdığından meşru sayılır.

Bu görüşe göre gayeler vasıtayı hadd-i zatında meşru olmasa da meşru kılar. Demek ki, Mehdi'nin kıyamına en iyi yardımcılık, fesadı yaygınlaştırmaktır.

Bu düşünceye sahip olanlar tabiatıyla ıslahçılara, mücahitlere ve kötülükten sakındırıp iyiliği emredenlere bir nevi düşmanlık ve kinle bakarlar. Kendileri günahkar

olmasa da günahkarlardan ve fesadçılardan hoşlanırlar.

Diyalektiğe Benzer Bir Fikir

Bu tür anlayış reformları reddedip,bozukluk ve fesadı mukaddes bir patlamanın başlangıcı saydığından ve fesadın yaygınlaşmasına taraftar olduğundan Marksizm'in diyalektik görüşüne benzer bir anlayıştır.

Mehdi hakkındaki İslami kuralları önemsemeyen bir çeşit İbahecilik sayılan bu anlayış, kesinlikle islami ve Kur'ani ölçülerle bağdaşmaz.

Yapıcı Bekleyiş

Mehdi'yi beklemek konusuyla ilgili ayetler ve hadisler yukarıdaki anlayışın karşında yer almaktadır.Bu hadislerde Mehdi'nin kıyamı hakk ve batıl taraftarlarının mücadelelerinde yer alan halkalardan, hakk ehlini zafere ulaştıran son halka sayılır.Bir kimsenin bu saadete katkısı ehl-i hakk sayılmasına bağlıdır.Bu mevzuyla ilgili hadislerde istinad edilen ayetler, Mehdi'nin zuhurunu iman ehline ve salih amel işleyenlere verilen bir müjdenin gerçekleşmesi ve müminlerin nihai zaferi olarak açıklıyor.:

"Allah içinizden iman edenlere ve salih amellerde buhunanlara vadetmiştir:"Hiç tartışmasız onlardan öncekileri nasıl güç ve iktidar sahibi yaptıysa,onları da veryüzünde güç ve iktidar sahibi kılacak,kendileri için

seçip beğendiği dinlerini kendilerine yerleşik kılıp sağlamlaştıracak ve onları korkularından sonra güvenliğe çevirecektir. Onlar yalnızca bana ibadet ederler ve bana hiç bir şeyi ortak koşmazlar. Kim ki bundan sonra küfre saparsa işte onlar fasık olanlardır.” (Nur/55)

Mehdi'nin kıyamı, mustaz'afların ve horlananların imam ve önder olmaları ve yeryüzünde Allah'ın halifeliğini yapmaları yönünde olanlara verilmiş olan bir nimettir:

“Biz ise yeryüzünde mustaz'aflara iyilik etmek, onları önderler kılmak ve onları yeryüzüne varis kılmak diliyoruz.” (Kasas/5)

Mehdi'nin kıyamı Allah-u Teala'nın çok eskiden beri vahiy kitaplarında salih ve muttakilere yeryüzünün varisleri yapacağına dair verdiği sözün gerçekleşmesidir:

“Gerçekten biz Tevrat'tan sonra Zebur'da da yazdık ki, yeryüzüne ancak salih kulların mirasçı olacaktır. (Enbiya 7105)

Meşhur olan rivayette de şöyle buyrulmaktadır:

“Allah yeryüzü zulüm ile dolduktan sonra onu adaletle doldüracaktır.”

Bu konuda İmam Muhammed Bakır(A)dan nakledilen bir rivayette ise şöyle buyrulmaktadır:

“Ben doğudan (Eskiden İran için doğu tabiri kullanılırdı.) çıkacak bir kavmi görür gibiyim. Onlar hakkı isteyecekler, fakat verilmeyecek. Tekrar hakkı isteyecekler, yine verilmeyecek. Bunu gördüklerinde kılıçlarını kuşanacaklar ve o zaman istedikleri verilecek. Ama

onlar kabullenmeyerek kıyam edecekler ve kılıçlarını Mehdi'den başka bir kimseye vermeyeceklerdir. Onların ölüleri şehittir. ben o zamana kalsaydım kendimi Mehdi'nin kıyamına kadar korurdum.” (Biharu'l-Envar c.52,s.2431)

Üstte söylediğimiz esasa göre zulümden söz edildiğinden zalim grubun karşısında yardıma muhtaç mazlumların varlığını vurgular. Bu da yıkıcı bekleyiş görüşünü reddetmektedir.

Hadiste, “*yeryüzünü küfür şirk ve fesadla dolduktan sonra, İman ve tevhidle doldurulacak*” denilseydi ancak o zaman “*hak ehlini değil de yok olmuş hakkı kurtarmak için Mehdi kıyam edecektir.*” denilebilirdi.

Şeyh Seduk'un İmam Sadık'tan naklettiği bir hadiste şöyle buyrulmaktadır:

“ Hem kötü, hem de iyi insan kendi kötülük ve iyiliklerini en son merhaleye ulaştırmadıkça Mehdi'nin kıyamı tahakkuk etmez.”

Görüldüğü gibi sadece kötü insanın, kötülüğü en son noktaya varmasından söz edilmiyor. İyinin de bu merhaleyi kendi yönünden kattetmesi öngörülüyor.

Yine hadiselerde Mehdi(A)'ın zuhurundan hemen sonra, ona iltihak edecek seçkin mümin bir gruptan söz edilmiş. Bu grubun ortaya çıkması için uygun bir ortam var olacaktır. Bu da hak ve hakikatın sifra inmeyeceğini göstermekle birlikte, ehl-i hakk'ın sayısal yönden az bile olsa nitelik yönden İmam Hüseyin'in ashabından sayılacak derecede yüksek mertebeli müminlerden oluşacağını gösteriyor.

Yine rivayetlere göre, İmam'ın kıyamından önce hak ehli tarafından bir takım kıyamlar yer alacaktır. Yemen kıyamı bu kıyamlardan biridir. Belli ki bu gibi İslami kıyamlar, müsait bir ortam olmadan vuku bulamaz.

Bazı rivayetlerde Mehdi (A)'ın kıyamına kadar süren hak taraftarlarının kurduğu bir devletten söz edilmiştir.

Hatta Şia ulamasından bazılarının hüsn-ü zan yüzünden İran'daki eski yönetimlerden bazısını, Mehdi(A)'ın kıyamına kadar sürecek olan bir devlet olabileceğini söylemesi, onların toplumsal bilgiden yoksun ve kendi zamanının siyasi durumunu doğru kavrayamadığını göstermekle birlikte şunu da açıkça vurguluyor ki, bu şahsiyetlerin de netice olarak Mehdi(A) hakkındaki ayet ve hadislerin tümünden hak cephesinin tamamen yok olmayacağını anlamalarıdır.

Bu konuyla ilgili ayet ve hadislerin bütünden anlaşılan şu ki, Mehdi (A)'ın kıyamı tarih boyunca yer alan çatışmaların son halkasıdır ve beklenen Mehdi (A),bütün peygamberlerin, evliyaullahın ve hak yol mücahidlerinin ideallerinin gerçekleştiricisidir.

* * *

Müjde!

{Mutahhari'nin "Kur'an'la Birlikte" adlı nefis kitabı yakında eserlerimiz arasında çıkacaktır, okurlarına duyurulur!}